

Metody sociálních výzkumů

Přednáška č. 2

Co je to vlastně věda?

Neděláme z vědy příliš „vědu“?

Etické principy sociálních
výzkumů aneb lidi nejsou brouci

Rekapitulace přednášky č.1

- **Téma dne:** Vědecká literatura, vědecký článek aneb kritéria pro rozpoznání
- Kriteria diferenciacce vědeckého článku x popularizačního článku- demonstrace na textu Krejčová, Vosyková (2011): Soutěže a soutěžení v hodinách matematiky z pohledu žáků a pedagogů. Pedagogika, (61), str. 34-43
- Porovnáváme se článkem např. v časopise Psychologie dnes
- **Kriteria** (na ty přicházíme sami):
- Výzkumníci jsou současně autoři článku
- Článek má anotaci (co to je anotace a k čemu slouží)
- Článek má danou strukturu (úvod, metodika, výsledky, diskuse, závěr, literatura)
- Článek má v textu citace
- Článek má seznam citované literatury
- **A to co není nápadné na první pohled, ale je zásadní-tyto články procházejí odbornou recenzí!!!**

Co je to věda?

- Výsledky vědy a výzkumu nás provázejí neustále-kde?
- Pojem věda-znalost spíše intuitivní.
- Na počátku byla zvědavost a snaha porozumět věcem a dějům, které nás obkopují.
- Snaha dát poznatkům pevnou a logickou strukturu-vědecké poznání je systematické.
- Vědecké poznání se neustále vyvíjí!

Co je to věda?

- Vědecké poznání by mělo přispívat ke zvyšování celkové kulturní a civilizační úrovně společnosti.
- Otázka pro všechny-kdy vědecké poznání nesloužilo k prospěchu lidstva?

Každodenní poznání a vědecké poznání (Hendl, 2005)

Každodenní poznání

- Znalosti podle subjektivní důležitosti
- Nesystematizované znalosti
- Rutinní jednání
- Neorganizované poznávání
- Vyhýbání se pochybnostem
- Vyhýbání se alternativám
- Zaměření se na jeden význam

Vědecké poznání

- Znalosti uspořádané podle paradigmaticky daných kritérií
- Systematizované vedení
- Reflektované metodické jednání
- Organizované poznávání
- Systematizace pochybností
- Odkrývání a hledání alternativ
- Uznávání plurality významů

Věda-lze ji vůbec definovat?

- Soubor systematicky seříděných poznatků podle určité tematické oblasti
- Proces generování těchto poznatků pomocí určitých pravidel

Anebo dle Kuhna (1962 in Disman, 2000)

- „Věda je to, co za vědu považují vědci v daném oboru.“
- Pro vědu jsou zásadní paradigmata-tj. modely, které zahrnují zákony, teorii, aplikace, instrumentaci. O tom, co je paradigma, rozhoduje komunita vědců.

Exaktní vědy x sociální vědy

- Mají univerzální paradigmatata
- Nálezy jsou přesnější a spolehlivější
- Závěry mají více univerzální platnost
- Využívají častěji metodu experimentu
- Mají pouze elementy paradigmat
- Nálezy mají pravděpodobnostní charakter
- Závěry jsou limitované (např. prostředím atd.)

Vědecká metoda

- Vymezený postup, kterým se získávají vědecké poznatky (tj. soubor principů, způsobů a prostředků získávání vědeckých poznatků).
- Metodologie pak představuje teorii těchto postupů

Typy výzkumů

- Základní výzkum-řeší otázky vznikající v průběhu rozvoje dané vědní disciplíny
- Aplikovaný výzkum-výsledky mají přímé využití, zabývá se problémy a tématy vycházejícími z bezprostřední praxe. Bez základního výzkumu by však aplikovaný výzkum nebyl schopný existence.
- Př. z biologie-výzkum bakteriálního osídlení střeva roztoče-základní výzkum
- Možnost hubení roztočů pomocí „nepřátelských“ bakterií-aplikovaný výzkum (využitelný v přímé praxi).

Informační báze vědeckých výstupů-praktický vstup

- Celosvětové sdílení vědeckých poznatků
- Zejména prostřednictvím vědeckých databází jako ProQuest, Ebsco, PsychArticles atd. atd.
- Praktický úkol-vymyslet 3-4 konkrétní klíčová slova pro nějaký problém v aj
- Otevřít vědeckou databázi
- Vložit do vyhledávače databáze a
- **Voilà!!!!**

Etika výzkumu

- Retrospektiva- Milgramovy či Watsonovy pokusy-v současnosti by neprošly etickou komisí
- Proč?
- Principy:
- Anonymita
- Informovaný souhlas (dospělého či rodiče dítěte)
- V zahraničí (např. USA) souhlas etické komise pro výzkum
- Výzkum nesmí poškodit psychiku účastníka
- Při psaní neopisujeme, vždy citujeme příslušného autora
- Výsledky nezkreslujeme

(Demonstrace Milgramových pokusů, demonstrace Watsonových pokusů na malém Albertovi- k stažení na youtube)

Etika výzkumu-příklad informovaného souhlasu

- Cac bac phu huynh
  - Boi gio toi dang lam tren mot cong viec ve trung dai hoc Masarykova Univerzita o Brno . Cong viec nay la nham vao cac tre em Viet Nam va nhung nguoi tre song o cong hoa Sec. Toi moun biet cac tre em Viet nam hieu nhung van hoa cua cong dong minh nhu the nao va nhung van hoa trong gia dinh .Toi cung muom biet cac tre em se muom lam di sao khi hoc song. Toi muom noi chuyen ve viec toi da noi tren voi con cua bac phu huynh .Toi can cac bac phu huynh dong y voi cuoc gap de toi noi chuyñ voi con cua bac phu huynh.Cuoc gap mat se o trong trung o van phong cua toi .Ten cua con bac phu huynh se khong o bi de cap o dou ca.
  - Lucie Hubertova
  - Thay giao
-
- Vážení rodiče,
  - V současné době pracuji na výzkumu na Masarykově Univerzitě v Brně. Tento výzkum je zaměřen na vietnamskou mládež žijící v ČR. Zajímá nás, jak si vietnamské děti uchovávají vietnamské kulturní a rodinné tradice, jak je ovlivnilo české prostředí, jak si hledají přátele, jaké mají plány do budoucnosti. Ráda bych s Vaším dítětem udělala rozhovor na toto téma. Prosím Vás tedy o souhlas s účastí Vašeho dítěte ve výzkumu. Výzkumný rozhovor se mnou proběhne Na Vyšší odborné škole Jabok, Salmovská 8, Praha 2 nebo ve škole Vašeho dítěte.
  - Výzkum je anonymní, jméno dítěte nebude nikde uvedeno.
  - Velice děkuji,
  - Lucie Hubertová
  - Učitel na Vyšší odborné škole Jabok
  - Student Masarykovy univerzity Brno
  - **(Pozor-do 18 let je vždy nutný souhlas s rodiče s účastí na výzkumu dítěte!)**

Literatura k tématu

- Skutil, M. A kol. (2011): Základy pedagogicko-psychologického výzkumu pro studenty učitelství. Kapitola 1. Věda a výzkum (s. 13-22) a kapitola 2. Etické principy v pedagogickém výzkumu s. 23-41
- Disman, M. (200): Jak se vyrábí sociologická znalost. Kap. 1-Jak se dělá věda s. 12-25